

HYVIL

**Alueiden puheenvuoro
Pyöreä pöytä 28.9.2026**

**YHTEISTYÖ, TYÖNJAKO JA
ALUEJAKO**

H23 varapuheenjohtaja Sally Leskinen

H23 Hyvinvointialuejohtajien verkosto
Nätverket för välfärdsområdesdirektörer

An aerial photograph of a vast lake at sunset. The sky is filled with soft, colorful clouds in shades of orange, yellow, and blue. The sun is low on the horizon, casting a warm glow over the water. Several forested islands and peninsulas are visible, their dark silhouettes contrasting with the lighter water. The water in the foreground is calm, reflecting the sky and the surrounding landscape. A small, dark rock is visible in the bottom right corner.

**Yhteistyön kannusteita
pitää vahvistaa ja
esteitä poistaa**

YHTEISTYÖSTÄ:

Yhteistyön kannusteita pitää vahvistaa ja esteitä poistaa

Parhaat palvelut ja kustannussäästöt syntyvät hyvinvointialueen arjessa sekä asiakaslähtöisessä yhteistyössä yritysten, kolmannen sektorin ja kuntien kanssa.

Oleellista on antaa alueille liikkumavaraa järjestää palvelut alueellinen tilanne ja erot huomioiden. Samat ratkaisut eivät toimi kaikilla alueilla vaan tarvitaan vaihtoehtoja.

Hyvinvointialueiden välinen yhteistyö tulee mahdollistaa monipuolisilla yhteistoimintamalleilla ja -rakenteilla, esimerkiksi laajentamalla hyvinvointiyhtymien toimialaa tukipalveluista.

Hyvinvointialueiden ja kuntien työnjakoa tulee selkeyttää sekä luodaan toiminnallisesti ja taloudellisesti kannustavia, asukaslähtöisiä yhteistyöratkaisuja.

Pelastuspalvelut tulee säilyttää hyvinvointialueilla

- Yhteistyö hyvinvointialueiden sisällä ja välillä on tiivistynyt. Tämä on tärkeä kehityssuunta, jota tulee tukea.
- **Pelastuspalvelut tulee säilyttää osana alueellista hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta.**
- Kokonaisuutena toimiva SoTePe on oleellinen osa väestön resilienssin turvaamista. Se rakentaa huoltovarmuutta sekä kokonaisturvallisuutta.

Sosiaalihuollon on oltava lähellä ihmistä

- Sosiaalihuolto eroaa terveydenhuollosta. Siellä ei juurikaan ole vaativia palveluja, jotka luonteeltaan olisivat lyhytkestoisia tai kertaluonteisia (vrt. yksittäinen leikkaustoimenpide terveydenhuollossa) ja kauemmas sijoitettavissa.
- **Sosiaalihuollon palvelut tulee pääsääntöisesti tuottaa lähellä palvelujen tarvitsijan läheisiä ja elinympäristöä.**
- Sosiaalihuollon erityispalvelut ja niiden asiakasryhmät tulee määritellä, jotta palvelut voidaan järjestää tarkoituksenmukaisella ja kestävällä tavalla.

Terveysthuollossa on enemmän mahdollisuuksia erikoistumiseen ja työnjakoon

- Usein toistuvissa **perusterveydenhuollon palveluissa saavutettavuus on tärkeää**. Perusterveydenhuollon tueksi alueilla tarvitaan riittävät päivystyspalvelut erityisesti ikääntyvän väestön palvelutarpeisiin vastaamiseksi. "Paras tapa varmistaa, että päivystys ja erikoissairaanhoidon toimii on, että perustason palvelut ovat kunnossa."
- **Erikoissairaanhoidon palvelujen tuotannon ja järjestämisen tulevien ratkaisujen tulee perustua kattaviin vaikutusarvioihin tavoiteltujen hyötyjen todentamiseksi.**
- Päätöksenteossa on valittava, mitä reunaehdot ratkaisuvaihtoehdoille asetetaan ja millä painotuksilla: palvelutarve, palvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus, kustannukset, alueiden elinvoima, varautuminen, henkilöstön saatavuus jne.

Esimerkiksi erikoissairaanhoidossa palvelujen kokoaminen harvempiin yksiköihin voi olla perusteltua, jos

- ne edelleen turvaavat perustason palvelujen saavutettavuuden
- ne ovat skaalautuvia ja kokoaminen suurempiin yksiköihin tuo kustannussäästöä laadullisten näkökulmien lisäksi
- kyseessä on palvelu, jonka osaamisresurssi on niukka, sen tuottaminen edellyttää kallista infrastruktuuria ja hajauttaminen kasvattaa kustannuksia
- ne eivät muodosta riskiä varautumisen kannalta
- ratkaisun heijastevaikutukset ovat kohtuullisia

Työnjaon muutosten yhteiskunnalliset vaikutukset tulee huomioida

- Tarvitaan kansallinen pitemmän tähtäimen visio SoTePe -palveluista, jonka mukaisesti palvelujärjestelmää ja yhteistyötä kehitetään pitkäjänteisesti ja julkisen talouden voimavarat huomioiden.
- **SoTePe muutokset muodostavat yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka tulee huomioida ratkaisuissa.**
 - Sairaalat ovat osa alueellista identiteettiä. Muutoksilla voi olla heijastusvaikutuksia työikäisen väestön liikkuvuuteen ja sitä kautta alueen palveluihin.
 - Sairaaloiden työjaon merkittävä muuttaminen voi tarkoittaa yksittäiselle alueelle satojen, jopa tuhansien työpaikkojen vähentymistä. Muutoksilla on aluetaloudellinen vaikutus.
 - Alueilla sijaitsevat palvelut tukevat väestön luottamusta ja turvallisuudentunnetta.
 - Kansalaisten yhdenvertaisuus palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden suhteen vaatii mahdollisesti tarkastelua.
 - Ammattilaisten resilienssi voi joutua koetukselle jatkuvien muutosten seurauksena
 - SoTePe ei ole irrallinen osa julkista taloutta vaan osa kokonaisuutta. Muutoksien vaikutuksia tulee tarkastella hyvinvointialueita laajemmin.

Tiivistetysti

* Hyvinvointialueuudistuksen väliarviointi; Valtioneuvoston julkaisu 2025:109

Nykyisen hyvinvointialuemallin tärkeimpiä kehittämiskohteita ovat hyvinvointialueiden valtionohjauksen yhtenäistäminen, rahoitusmallin toimivuus sekä kansalaisten luottamuksen vahvistaminen palveluihin ja alueellisten erojen kaventaminen.*

Hyvinvointialueiden tehtäviä ja järjestämisvastuuta ei tule lyhytjänteisesti muuttaa tai pilkkoa vaan alueille tulee antaa aikaa toteuttaa muutoksia aluelähtöisesti.

Alueiden yhteistyön ja työnjaon kehittymistä tulee tukea valtionohjauksella ja kannusteilla.

Erikoissairaanhoidon järjestämisen ja tuottamisen vaihtoehtoisista tavoista tulee toteuttaa kattava vaikutusarvio, jotta ratkaistaan oikeaa asiaa.

Kysymys työryhmälle – alueiden näkemyksiä

Miten työnjaon kehittämisessä, hyvinvointialueiden yhteistyön lisäämisessä ja/tai aluejaon uudistamisessa tulisi edetä?

- a) Alueiden määrän merkittävä vähentäminen, vaihtoehtoina
 - I. vähentäminen suoraan säätämällä
 - II. vähentäminen evoluution kautta (hyvinvointialuejakolaki)
- b) Nykyistä velvoittavampi hyvinvointialueiden yhteistyö ja työnjako vaativan erikoissairaanhoidon ja erityisen vaativan sosiaalihuollon osalta
- c) Nykyistä velvoittavampi järjestämisvastuun eriyttäminen (vastuu-hyvinvointialueet)
- d) Hyvinvointiyhtymämalli koko maahan (vrt. Uudenmaan erillisratkaisu ja HUS-yhtymä)
- e) Vaativan erikoissairaanhoidon valtiollistaminen huomioiden erityisen vaativa sosiaalihuolto
- f) Kaiken sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen valtiollistaminen

Nykymuotoisella YTA-sopimusrakenteella ilman kannusteita ei saavuteta merkittäviä työnjaon muutoksia.

KANNUSTIMET

a) Ensisijainen keino tunnistettujen ongelmien ratkaisemiseksi ei ole alueiden määrän muuttaminen

b - d) Jos työnjaon kehittämisessä ja yhteistyön lisäämisessä ei kannustimillakaan saavuteta riittäviä muutoksia, on haettava ratkaisuja vaikutusarvioiden kautta vaihtoehtoista b - d

e) Yhteinen näkemys: ei ratkaise ongelmia

f) Yhteinen näkemys: ei ratkaise ongelmia

Hyvinvointialueiden näkemyksiä

1. Pelastuspalvelut tulee säilyttää osana hyvinvointialueita nykyisellä tavalla
2. Vaativan erikoissairaanhoidon valtiollistaminen tai kaiken sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen valtiollistaminen ei ratkaise ongelmia eikä sitä tule toteuttaa.
3. Tunnistamme riskin siitä, että YTA-sopimusrakenteella ei saavuteta merkittäviä työnjaon muutoksia. Vaihtoehtoisia yhteistyömuotoja tulisi tukea ja hakea kannustimia.
4. Sairaala- ja päivystyspalveluverkosta alueilla on erilaisia näkemyksiä. **Muutoksia tulee tehdä vain, jos vaikutusarviot osoittavat selkeät taloudelliset ja toiminnalliset hyödyt.** Arvioinnissa tulee huomioida paitsi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat ja palvelutarve, myös toimintojen sijoittamisen vaikutukset alueiden elinvoimaan, työpaikkoihin ja kansalaisten luottamukseen.
5. Yleinen näkemys on, että hyvinvointialueiden lukumäärän vähentämisellä ei lyhyellä aikajänteellä ratkaista tunnistettuja ongelmia. Alueilla on kuitenkin erilaisia näkemyksiä aluejaon muuttamisen välttämättömyydestä. Kevyin perustein aluejaon muutokseen ei tule lähteä. Rakenteiden muuttamiseen voimavarojen laittaminen voi vaarantaa palvelujen väistämättömän uudistamisen.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET